

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA UNI TAKOMILLASHTIRISH USTIVORLARI

*Xorazm viloyati Bog'ot tumani 20-son DMTT direktori
Tajiyeva Gavhar Ro'ziboyevna*

Annotatsiya. Bu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida olib borilayotgan o'zgarishlar, islohotlar va innovatsion yondashuvlar va ta'lin samaradorligini oshirish haqida aytib o'tilgan. Bundan tashqari ta'limda pedagog tarbiyachi, muallimlarning o'rni samarali ta'lim tizimi tajribasi haqidagi ma'lumotlar keltirilgan.

Аннотация. В данной статье говорится об изменениях, реформах и инновационных подходах в системе дошкольного образования и повышении эффективности образования. Кроме того, о роли педагогов и учителей в образовании дается информация об опыте эффективной системы образования.

Abstract. This article talks about the changes, reforms and innovative approaches in the preschool education system and improving the effectiveness of education. In addition, the role of pedagogues and teachers in education is given information about the experience of an effective educational system.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, samaradorlik, bolalar, pedagog tarbiyachi, ta'lim jarayonlari, O'yin kompetensiyasi, bilish kompetensiyasi, o'yinli mashg'ulotlar.

Ключевые слова: образовательная система, эффективность, дети, педагог, образовательный процесс, Игровая компетентность, познавательная компетентность, игровая деятельность.

Key words: educational system, efficiency, children, pedagogue, educational processes, Game competence, cognitive competence, game activities.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim samaradorligini oshirish va uni takomillashtirish jamiyatning kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Bolalarning intellektual, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishini ta'minlash uchun ta'lim jarayonini zamonaviy metod va texnologiyalar bilan boyitish zarur. Bu borada innovatsion yondashuvlar, pedagoglar malakasini oshirish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish muhim o'rin tutadi. Xalqaro tajribani mahalliy sharoitlarga moslashtirish, gender tengligini ta'minlash, bolalar psixologiyasini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish ta'lim tizimining sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Davlat, jamiyat va xususiy sektorning integratsiyalashgan harakatlari orqali maktabgacha ta'lim samaradorligini oshirish nafaqat bolalar, balki butun mamlakat rivojlanishi uchun poydevor yaratadi. Shunday

ekan, bu yo‘nalishda uzluksiz islohotlarni amalga oshirish, yangi yondashuvlarni tatbiq etish va bolalarning har tomonlama rivojlanishiga hissa qo‘shish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Bolalarda yumshoq ko‘nikmalarni rivojlantirish

- **Muloqot qilish qobiliyati:** Jamoaviy o‘yinlar orqali bolalarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish.
- **Muammolarni hal qilish qobiliyati:** Mustaqil fikrlash va muammolarni kreativ tarzda hal qilishni rag‘batlantirish.
- **Emotsional intellekt:** Bolalarga o‘z his-tuyg‘ularini tushunish va boshqarishni o‘rgatish.

Pedagogik mahoratidan kelib chiqib har bir tarbiyachi o‘zining madaniyati, bolaga mehri-muhabbati orqali bolaga namuna bo‘layotganligini, uni hayotga tayyorlayotganligini unutmazligi lozim. Bolaning sog‘ligi va tarbiyasi bilan shug‘ullanar ekan, tarbiyachi va ota-ona ularning baxtli bolaligini yarata olishlari lozim.

Ta'lim samaradorligini oshirish usullari

- **O‘quv dasturlarini modernizatsiya qilish:** Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun innovatsion va interaktiv dasturlarni joriy etish.
- **Pedagoglarning malakasini oshirish:** O‘qituvchilarni yangi pedagogik yondashuvlarga va texnologiyalarga o‘rgatish.
- **Bolalarning yoshiga mos metodikalar:** O‘yinli ta'lim va eksperiment usullari yordamida qiziqishni oshirish.

Bolaning rivojlanish davri atrof dunyoni estetik jihatdan o‘rganish uchun tayyorlov bosqichi deb qarash muhimdir. Chunki, u butun sensor apparatning farqlovchi sezgiriligini rivojlantirishdan va ob‘ektlar (buyum va hodisalar)ning eng yorqin xususiyat hamda sifatlarini idrok etishga hissiy javobdan boshlanadi. Bola maktabgacha ta'lim davrida eng yorqin sifatlarga: ritmik harakatlar, musiqa sadolari, yorqin ranglar, ona va pedagogning chehrasi, uning jilmayishi, erkalovchi so‘zlari bilan dunyoni anglaydi. Jahon pedagogik fani va amaliyotida ta'limni tashkil etishning turli shakllari mavjud. Jamiyat rivojining har bir yangi bosqichi ta'limni tashkil etishga o‘z ta'sirini o‘tkazadi. Ayni vaqtda ta'limning quyidagi shakllari ajratib ko‘rsatiladi: individual, individual-guruhli, auditoriyadan tashqari, MTT va MTTdan tashqari. Ular pedagoglarni qamrab olishi, pedagoglar faoliyatini tashkil

etishi, jamoaviy va individual shakllarining nisbatlari, mustaqilligi darajasi va o'qish jarayoniga rahbarlik qilish xususiyatlari kabi belgilariga ko'ra quyidagi uch asosiy turga ajratiladi:

- individual;
- mashg'ulotli;
- o'yinlar

Qadim zamonlarda mavjud bo'lgan oqitishning eng qadimgi shakli ta'limning individual shakli hisoblanadi. Hayotiy tajribalarni ajdodlardan-avlodlarga uzatish ibtidoiy jamiyatda yuzaga kelgan. Yozuv paydo bo'lishi bilan qavm boshlig'i turli belgilar yordamida o'zining tajribalarini yoshlarga o'rgatgan. pedagog va o'quvchining bevosita va individual aloqasiga misol sifatida repetitorlikni ko'rsatish mumkin. O'qishni tashkil etishning individual shakli antik davr va o'rta asrlarda yagona usul bo'lgan, undan ba'zi mamlakatlarda 19 asrgacha keng foydalanilib kelingan.

Maktabgacha ta'lim tizimi uzluksiz ta'limning birlamchi, eng asosiy bo'g'inidir. Mutaxassislarning ilmiy xulosalariga ko'ra, inson o'z umri davomida oladigan barcha axborot va ma'lumotning 70 foizini 5 yoshgacha bo'lgan davrda oladi. Shu bois bolalarning sog'lom va bilimli, yetuk kadrlar bo'lib voyaga yetishida bog'cha tarbiyasi juda - muhim o'rin tutadi.

Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlar

- **STEM ta'lim elementlarini kiritish:** Maktabgacha yoshdagi bolalarga ilm-fan, texnologiya, muhandislik va matematikani sodda, qiziqarli shaklda tanishtirish.
- **O'yin orqali ta'lim:** Rol o'ynash, mantiqiy o'yinlar va kreativ loyihalar orqali bolalarning o'z-o'zidan o'rganishini rag'batlantirish.
- **Ochiq havoda ta'lim:** Tabiat qo'ynida mashg'ulotlar tashkil etish orqali bolalarning atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini kengaytirish.

Ta'lim samaradorligini oshirish uchun davlat va jamiyat hamkorligi

- **Davlat dasturlarini ishlab chiqish:** Maktabgacha ta'limni rivojlantirishga qaratilgan milliy strategiyalarni amalga oshirish.
- **Xususiy sektor bilan hamkorlik:** Nodavlat tashkilotlar va xususiy kompaniyalarni jalb qilish orqali qo'shimcha mablag' va resurslarni jalb qilish.
- **Ko'ngilli loyihalar:** Jamiyatning faol fuqarolarini jalb qilgan holda ta'lim sifatini oshirish.

Ya'ni tarbiyachi doim izlanuvchan tadqiqotchi bo'lishi lozim. Konfutsiy aytganidek, "Eskini o'zlashtirgan va yangini tushunishga qodir insongina tarbiyachi bo'la oladi".

Yurtimiz jadal sur'atlarda rivojlanib borayotgan bu davrda, uning gullab-yashnashi, rivojlanishi, farovonligi uchun o'z kasbining mohir mutaxassisi bo'lmish, yosh kadrlarimizning o'rni muhim ahamiyatga egadir. Shunday ekan, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim orasidagi ko'prikn mustahkamroq qilib qurishimiz, ta'limning sifat

samaradorligiga innovatsion yo'llar orqali erishishimiz lozim. Buning uchun pedagoglardan juda katta mas'uliyat talab etiladi.

Ma'lumki, o'quv mashg'ulot jarayonida qo'llaniladigan pedagogik va informatsion texnologiyalar bir necha turlarga bo'linib, ulardan eng muhimi — kompyuter texnikasi vositalari yordamida ta'lim berishdir. SHundan kelib chiqib, elektron mashg'ulotlar, mashg'ulot ishlanmalari va elektron o'yinlar orqali ham ta'lim samaradorligini oshirish mumkin. Hozirgi kunda sinovdan o'tgan maxsus axborot vositalari: kompyuter texnikalari, audio va video vositalari qatoriga kelib qo'shilgan elektron ta'lim resurslari, virtual stendlar, animatsiyali dasturlar vositasida dars mashg'ulotlarini olib borish talabalar tomonidan dars mashg'ulotlarini o'zlashtirishlariga samarali natijalar berib borishi tayindir.

Xulosa shuki: Raqamli ta'lim resurslari yordamida mashg'ulotlarni tashkil etish jarayoni, bunda bolaning olayotgan bilimlarini na faqat eshitish, balki ko'rish sezgilari orqali ham qabul qilishlari va tushunchalarning g'oya va mazmunini chuqur anglab etishlariga samarali yordam beradi. Qator mualliflar tomonidan turli elektron o'qitish vositalari yordamida mavzularning yoritilishni joriy etib borilayotganligi, bunda bolalarning bilim saviyalarining oshib borayotganligini bevosita ishonch hosil qilish mumkinki, bu usullarning yanada takomillashtirilishi, yuqori pog'onaga olib chiqish kabi zaruratlar oldindan ko'rib, shu yo'sinda ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etish har bir rahbar hamda pedagogning dolzab vazifasi bo'lishi talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.V.Grosheva, L.G.Yevstafeva, D.T.Maxmudova, Sh.B.Nabixanova, S.V.Pak, G.E.Djanpeisova "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi T:2018.1-81-b;
- 2.F.Qodirova, SH.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".- T., "Ma'naviyat". 3. Sh.
3. A.Sodiqova "Maktabgacha pedagogika". "Tafakkur sarchashmalari" T.: 2013
4. N.M.Qayumova "Maktabgacha pedagogika". "TDPU" nashriyoti T.: 2013
5. Usmonov M. Interaktiv elektron o'quv kurslar — o'qitish faoliyatining yangi vositasi sifatida. // "Xalq ta'limi" jurnali, 2013, 5-son.